

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 19.09.2002
KOM(2002) 511 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-
PARLAMENTET**

**EN STRATEGI FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING AF EUROPÆISK
AKVAKULTUR**

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-
PARLAMENTET**

**EN STRATEGI FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING AF EUROPÆISK
AKVAKULTUR**

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	INDLEDNING	3
2.	UDFORDRINGER.....	6
3.	MÅL	11
4.	FORESLÅET INDSATS	12
4.1.	Forøgelse af produktionen	12
4.2.	Pres på arealanvendelsen	13
4.3.	Markedsudvikling, markedsføring og information	14
4.4.	Uddannelse.....	15
4.5.	Styring.....	16
4.6.	Akvakulturprodukternes sikkerhed	17
4.6.1.	Den offentlige sundhed.....	17
4.6.2.	Dyresundhed	18
4.7.	Dyrevelfærd	18
4.8.	Miljøaspekter	19
4.9.	Forskning	21
5.	KONKLUSIONER.....	22
	BILAG.....	24

1. INDLEDNING

Akvakultursektoren er stærkt uensartet og dækker over et bredt spektrum af arter, systemer og metoder¹. Dens økonomiske dimension skaber nye økonomiske nicher, herunder øget beskæftigelse, en mere effektiv udnyttelse af lokale ressourcer og muligheder for fordelagtige investeringer. Akvakultursektorens bidrag til samhandelen både på lokalt og internationalt plan er også voksende.

Kommissionen anerkendte akvakultursektorens rolle i forbindelse med reformen af den fælles fiskeripolitik og nødvendigheden af at udvikle en strategi for en bæredygtig udvikling af denne sektor². Denne strategi vil harmonere med de øvrige fællesskabsstrategier og i særdeleshed EU-strategien for bæredygtig udvikling³ og konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Göteborg den 15. og 16. juni 2001.

De vigtigste akvakulturprodukter i EU er fisk (ørred, laks, havaborre og almindelig havrude) og bløddyr (blåmuslinger, østers og sandmuslinger). Produktionen steg fra 642.000 tons i 1980 til 944.000 tons i 1990 og nåede 1.315.000 tons i 2000. Dette udgør kun 3% af akvakulturproduktionen på verdensplan, men EU er verdensleder med hensyn til visse arter såsom ørred, havaborre, almindelig havrude, pighvar og blåmuslinger. Værdien udgør i øjeblikket € 2.500 mio. om året. Akvakultursektoren tegner sig for 17% af mængden og 27% af værdien af EU's samlede fiskeproduktion.

EU har udviklet en stor videnskabelig ekspertise inden for akvakultur og gode forskningsfaciliteter, som har bidraget væsentligt til sektorens vækst. Opdrætsteknologien for visse arter er opfundet i EU. Men i løbet af det seneste årti har den årlige vækstrate for EU's akvakultur (3,4%) været lavere end gennemsnittet på verdensplan (11%). Væksten inden for fiskeopdræt har været god, men er nu vigende, mens væksten, hvad angår skaldyravl, har været forholdsvis beskeden med en gennemsnitlig årlig vækst på 2,1%.

EU's akvakultursektor kan i alt væsentligt opdeles i tre større delsektorer med hver sin historie og hver sine særlige kendetegn, nemlig:

1. Dambrug. Der er tale om en traditionel aktivitet, der nu står over for problemet med en relativ lav markedsværdi af produktionen i forhold til produktionsomkostningerne. Ørred er den opdrættede art, der repræsenterer den største værdi i EU: ca. 500 mio. € på årsbasis. Tidligere var der næsten overalt i EU problemer med rentabiliteten af ørredopdræt, men situationen er blevet lidt bedre på det seneste. Karpebranchen gennemlever en noget vanskeligere situation. Der er et meget stort antal andre arter, der egner sig for opdræt, men der er for disses vedkommende et problem med en stærkt begrænset

¹ Ved "akvakultur" forstås opdræt eller dyrkning af organismer, der lever i vand, hvor der anvendes metoder med henblik på at øge produktionen af de pågældende organismer ud over, hvad det naturlige miljø giver mulighed for; organismerne forbliver en fysisk eller juridisk persons ejendom under hele opdrætnings- eller dyrkningsfasen, og indtil de er høstet. (Rådets forordning (EF) nr. 2792/99 af 17. december 1999 om de nærmere regler og betingelser for Fællesskabets strukturforanstaltninger for fiskeriet, EFT L 337 af 30.12.1999).

² KOM(2002) 181 endelig.

³ KOM(2001) 264 endelig.

efterspørgsel. Der er ikke de store udsigter til en større vækst i efterspørgslen efter ferskvandsfisk i den nærmeste fremtid, medmindre der tages markedsføringsinitiativer med henblik på at ændre den aktuelle tendens. I de fleste tilfælde avles ferskvandsfisk i intensive systemer, så miljøkravene spiller en stor rolle.

2. Opdræt af marine bløddyr. Bløddyr tegner sig for over 60% af mængden af EU's akvakulturproduktion, men kun for 30% af værdien. Denne delsektor er fordelt over alle EU's kystområder og kan spille en ekstremt vigtig rolle for økonomien og jobskabelsen i de enkelte lokalområder. Det er en forholdsvis gammel traditionel aktivitet, som ofte praktiseres på små og teknisk enkle familieejede brug. Generelt er den eksisterende tekniske udvikling tilfredsstillende, selv om der er mulighed for at udvikle teknologien, så der avles et større antal arter. Denne aktivitet kræver intet foderinput, da opdrættede bløddyr ernærer sig ved naturlige ressourcer og kan komme ud for problemer i forbindelse med svingninger i udbuddet, fordi skaldyrsudbyttet afhænger af de klimatiske forhold. Rentabiliteten påvirkes også af en stadig mere hyppigt forekommende opblomstring af giftige alger og af specifikke lokale miljøproblemer.
3. Havbrug er den senest udviklede delsektor. Udviklingen påbegyndtes i 1970'erne, og teknisk set er det den mest komplekse af akvakulturdelsektorerne. Indtil starten af 1990'erne var havbrug mere rentabelt end nogen af de andre delsektorer, og dette tiltrak nye investorer med en deraf følgende hurtig vækst i produktionen, hvilket medførte afsætningsvanskeligheder og prisreduktioner. Denne delsektor lider også af miljøproblemer i tilknytning til intensivt fiskeopdræt, hvor fisk fodres med industrifoder. Produktionen domineres af laks, både hvad angår kvantitet og værdi. Opdræt af havaborre og almindelig havrude er vokset hurtigt i Middelhavet i de seneste 15 år.

Der avles også mindre mængder krebsdyr og tang i EU. Sidstnævnte rummer muligheder for fremtidig ekspansion.

Udviklingen af akvakultursektoren er foregået over en bred kam på hele EU's territorium og ofte i landdistrikter eller fiskeriafhængige randområder, hvor der til stadighed mangler alternative beskæftigelsesmuligheder. Der findes kun få oplysninger om de socioøkonomiske følger af kystakvakulturaktiviteterne. Men en nylig undersøgelse, som er gennemført i nogle områder af Skotland⁴, viser, at udviklingen af lakseopdræt har standset afvandringen fra land til by (for første gang i det sidste århundrede), og at unge fandt beskæftigelse hele året rundt, mens andre erhvervsaktiviteter såsom turisme kun var sæsonbestemte. Akvakultur, og navnlig bløddyravl og buropræt, kan udgøre en deltidsbeskæftigelse og give en ekstraindkomst for fiskere eller være et alternativ for personer, der har mistet deres job inden for fiskerisektoren, da havbrug har behov for personer, som har erfaring i at arbejde på og fra en båd.

Der var i 1998 mindst 80.000 fuldtids- eller deltidsbeskæftigede i EU's akvakultursektor svarende til 57.000 fuldtidsjob. Traditionel akvakultur spiller en vigtig socioøkonomisk rolle i nogle områder. I Galicien (Spanien), som er det vigtigste område for blåmuslinge-

⁴ The Scottish Office. "The Economic Impact of Scottish Salmon Farming". March 1999.

og pighvaropdræt i EU, er der ca. 13.500 beskæftigede inden for akvakultur, hvortil kommer den afledte beskæftigelse. I Frankrig er ca. 4.700 personer i Charente Maritime og over 3.000 personer i Bretagne beskæftiget med østersopdræt. I 1980'erne og i 1990'erne skabte udviklingen af havbrug tusinder af job i randområder i Skotland, Irland og Grækenland.

EU's territorium er ikke altid lige velegnet for udvikling af akvakulturaktiviteter, da mange forskellige faktorer påvirker aktiviteternes output og levedygtighed (f.eks. vandkvalitet, udbud af og pris på arealer, klimatiske forhold osv.). Det er vigtigt at foretage en systematisk, integreret vurdering af både de positive og de negative virkninger af nye akvakulturaktiviteter de steder, hvor man påtænker at anlægge akvakulturbrug. Dette er af afgørende betydning, inden projekterne finansieres via offentlige midler.

En fremtidsvision

Akvakultursektoren i EU har undergået en kraftig udvikling i de sidste to årtier, hvilket til dels skyldes de mange fællesskabsinitiativer til støtte for denne sektor. EU besidder et omfattende regelværk om akvakultur, og der er taget initiativ til styrkelse af den retlige ramme. Der er dog stadig plads til yderligere forbedringer, og problemet med det seneste fald i vækstraten bør løses.

Mens der generelt er et stort potentiale for videreudvikling, står EU's akvakultursektor stadig over for en række problemer, navnlig i forbindelse med krav om sundhedsbeskyttelse, miljøpåvirkninger og ustabile markeder.

Akvakultur bør i løbet af de næste ti år opnå status som en stabil erhvervssektor, der opretholder en sikker beskæftigelse på lang sigt og sikrer udviklingen i landdistrikter og i kystområder og frembyder et alternativ til fiskeriindustrien både med hensyn til produkter og beskæftigelse.

For at sikre beskæftigelse og trivsel bør europæisk akvakultur være rentabel og selvfinansierende. Markedet bør være drivkraften bag udviklingen af akvakultursektoren; der er en hårfin balance mellem produktion og efterspørgsel, og der bør på ingen måde tilskyndes til en forøgelse af produktionen, som ikke modsvares af en forventelig udvikling i efterspørgslen. Udvalget af produkter bør udvides, og der bør iværksættes bedre markedsføringsstrategier. Private investorer er og bør forblive den vigtigste drivkraft bag udviklingen af akvakultursektoren, mens de offentlige instansers hovedopgave vil være at sikre, at rentabilitet går hånd i hånd med hensyn til miljøet og produkternes gode kvalitet.

Det er således af vital betydning at opretholde akvakultursektorens konkurrenceevne, produktivitet og bæredygtighed. Videreudviklingen af sektoren bør foregå således, at opdrætsteknologi, socioøkonomi, udnyttelse af naturressourcer og styring integreres med henblik på at sikre bæredygtigheden.

2. UDFORDRINGER

- Akvakultursektoren udviser stadig den typiske ustabilitet med hensyn til markedspriserne, som kendetegner unge landbrugsfødevarerindustrier, der oplever en hurtig vækst.
- Selv om det er en udbredt opfattelse i befolkningen, at akvakulturprodukter er forurenede med skadelige kemiske stoffer, er dette sjældent tilfældet. Fiskeriprodukter⁵ er gavnlige for menneskers helbred, hvis man drager omsorg for, at de fiskeriprodukter, der avles og indføres i EU, er sikre, af god kvalitet og fremstillet ved hjælp af metoder, der garanterer dyrenes sundhed og velfærd.
- I visse områder har akvakultursektoren et dårligt image i befolkningen som følge af negative miljøpåvirkninger.

Fremme af den økonomiske levedygtighed

Udviklingen i efterspørgslen efter fiskeriprodukter i Europa skaber gode muligheder for opdrættede produkter, da de opfylder supermarkedernes krav (regelmæssige leverancer, et tilstrækkeligt udbud og homogenitet). Der er udviklet nye forarbejdningsteknikker, og der er dukket et bredt sortiment af nye produkter op baseret på akvakulturarter.

Ansvar for investering og produktionsudvikling påhviler imidlertid de erhvervsdrivende, som bør være opmærksomme på, at markedsmætning er en af de alvorligste farer for akvakulturindustrien. De fleste brancher i akvakultursektoren har kendt til faldende markedspriser siden starten af 1990'erne. Dette er ikke nødvendigvis en dårlig ting, da det stimulerer produktiviteten og skaber innovative tilgange til markedsføring. Men det er i dag vanskeligt at opnå yderligere forbedringer i produktionseffektiviteten, og de lave avancer i alle de vigtigste akvakulturbrancher betyder, at producenterne kun har få ressourcer til investering i forskning, udvikling og markedsføring.

Offentlig støtte. Den finansielle bistand, Fællesskabet ydede til investeringer i akvakultur fra slutningen af 1970'erne, stimulerede produktionsstigningen. Støtten blev begrundet i det forhold, at akvakultur var et instrument i den regionale samhørighedspolitik; og havbrug var en højrisikoinvestering i 1970'erne og 1980'erne. Tilskuddene hjalp med at tiltrække europæiske investorer, der optrådte som katalysatorer for investeringer og iværksættere med hensyn til nye sektorspecifikke initiativer, som ellers ville have ladet vente noget længere på sig. Det var først og fremmest de nyetablerede akvakulturbrancher, som nød godt af tilskuddene. Men i dag er situationen en anden, og overproduktion er en reel trussel for visse brancher.

Nye arter og økologisk og "miljøvenlig" akvakultur vil bidrage til at øge EU's akvakulturproduktion. En udvidelse af sortimentet af opdrættede arter og sorter vil skabe nye muligheder og bør fortsat fremmes aktivt. Det økologiske logo er en vigtig indikator for en troværdig økologisk kvalitet; nogle medlemsstater har deres egne nationale regler,

⁵ I denne meddelelse forstås ved "fiskeriprodukter" alle fiske- og akvakulturprodukter.

men der findes ingen internationalt bindende regler for økologisk akvakultur. Således bør visse former for særlig "miljøvenlig" akvakultur (som for eksempel ekstensiv fiskeavl, se afsnit 4.8.) modtage yderligere støtte, bl.a. til udvikling af specifik mærkning.

Akvakulturfoder. Fiskemel og fiskeolier er væsentlige bestanddele af fiskefoder. I 2000 blev kun 35% af verdens fiskemelsproduktion anvendt til fiskefoder. I det sidste årti er mængden af fiskemel, som er blevet anvendt til at producere foder til fiskeopdræt, steget betydeligt, mens den årlige globale fiskemelsproduktion er forblevet på samme niveau. Efterhånden som akvakulturindustrien er vokset, har den således lagt beslag på en voksende andel af det fiskemel, som ellers traditionelt er blevet anvendt til foder for landdyr. Brugen af fiskemel i dyrefoder bestemmes ud fra økonomiske betragtninger. Når fiskemelspriserne stiger, anvender de, der sammensætter foderet, andre proteinkilder fra planter (soja, majs og hvede) som erstatning i foderet til landdyr. Hvis man fjernede fiskemel fra akvakulturfoderet, ville det ikke have en nettoeffekt på den samlede fiskemelsproduktion på kort sigt, da fiskemelsprisen ville falde, og der ville blive brugt større mængder i foder til høns og svin.

Imidlertid vil intensiveringen af dambrugsdriften i Asien betyde, at denne verdensdel tegner sig for ikke mindre end 70-80% af verdens fiskeolieproduktion og mindst 50% af fiskemelsproduktionen ved slutningen af dette årti, hvilket vil skabe problemer på udbudssiden. Da denne ressource er begrænset, er det ekstremt vigtigt at fortsætte forskningsindsatsen for at finde alternative proteinkilder ved sammensætningen af fiskefoder.

Pres på arealanvendelsen. En lang række klager over udviklingen af akvakulturaktiviteter afspejler presset på arealanvendelsen. Den seneste vækst i akvakulturindustrien, specielt i kystområder, hvor der allerede er en høj koncentration af aktiviteter, betyder, at nye akvakulturbrug betragtes som fremmedlegemer, der forstyrrer den mangeårige *statu quo* mellem de eksisterende aktører. Arealer og vandressourcer til brug for akvakultur vil gradvis blive dyrere i fremtiden. Akvakulturvirksomhederne vil kunne blive tvunget til at flytte offshore, men dette er kun muligt for visse arter. Der er på dette felt behov for at videreudvikle offshoreteknologien.

Kommissionens demonstrationsprogram for integreret kystzoneforvaltning har vist, at det bedste svar på sådanne komplekse situationer er en integreret områdespecifik tilgang, der angriber de mange forskellige problemer, et område støder på, samtidig og inddrager samtlige berørte parter.

Markeder og markedsføring. Uspecifikke afsætningsfremmende kampagner er vigtige redskaber til åbning af nye markeder og udvidelse af de eksisterende, men offentlig støtte via FIUF⁶ har vist sig at være utilstrækkelig, da omkostningerne stadig er for høje for "fattige" akvakulturbrancher, og det er næsten umuligt at finansiere tværnationale kampagner. Der mangler ofte pålidelige statistikker over forbruget af fisk, og der er stadig behov for økonomiske analyser, bl.a. om makrotendenserne. Tidstro statistiske oplysninger om produktion og markeder er også yderst vigtige. Opdrætterne udnytter ikke de forhåndenværende officielle kvalitetsordninger i tilstrækkelig grad. Desuden

⁶ Det finansielle instrument til udvikling af fiskeriet (forordning (EF) nr. 2792/1999, EFT L 337 af 30.12.1999).

afspejler visse EU-opdrætteres modvilje mod medlemskab af fælles organisationer erhvervets stærkt individuelle karakter, men manglen på en sammenhængende tilgang har allerede skabt alvorlige forstyrrelser på de regionale markeder for visse arters vedkommende.

Styring. Der findes ikke en sammenhængende og specifik EU-lovgivning for akvakultur, da mange akvakulturanliggender reguleres ved national lovgivning, som påvirkes af en række horisontale fællesskabsdirektiver. Denne komplekse situation er blevet beskyldt for at skabe konkurrenceforvridning blandt producenter fra forskellige medlemsstater.

Sikring af fødevarerens sikkerheden samt dyrenes sundhed og velfærd

Fiskeriprodukter er en vigtig kilde til flerumættede fedtsyrer, proteiner, fosfor, jern, selen, jod og vitaminer. Forbrugerne bør kunne drage fordel af disse kvaliteter og samtidig kunne have tiltro til, at akvakulturprodukter er hygiejniske og sikre.

Dioxin. Rådet vedtog den 27. november 2001 Rådets direktiv 2001/102/EF om ændring af Rådets direktiv 1999/29/EF om uønskede stoffer og produkter i foderstoffer⁷; det nye direktiv indeholder bestemmelser om grænseværdier for dioxiner i fiskemel, fiskeolie og fiskefoder. Rådet vedtog den 29. november 2001 Rådets forordning (EF) nr. 2375/2001 om ændring af Kommissionens forordning (EF) nr. 466/2001 om fastsættelse af grænseværdier for bestemte forurenende stoffer i levnedsmidler⁸. Denne forordning indeholder bestemmelser om grænseværdier for dioxiner i fisk. En grænseværdi for fisk vil udlukke de mest forurenede 5% af fiskeprodukterne fra markedet. Det vil sandsynligvis ikke have nogen betydning for opdrættede fisk, da fiskefoder skal overholde en streng grænseværdi, der betyder at produktionen af opdrættede fisk overholder den grænseværdi for dioxin, som er fastsat for fisk.

Antibiotika. Brugen af antibiotika i EU's akvakultursektor er faldet markant i det sidste årti, hovedsagelig som følge af udviklingen af vacciner. Denne tendens bør fremmes yderligere, og udviklingen af nye vacciner er en forskningsprioritet. Dette også for at nedbringe profylaktisk anvendelse af antibiotika yderligere. Restkoncentrationer af antibiotika i fødevarer overvåges i overensstemmelse med bestemmelserne i Rådets direktiv 96/23/EF⁹. Det kræves også af tredjelande, som eksporterer til EU, at de har indført ordninger for overvågning af restkoncentrationer med henblik på at opfylde EU-kravene.

Opblomstring af giftige alger truer med regelmæssige mellemrum folkesundheden og påfører fiskeri, akvakultur og turisme økonomisk skade. Man har endnu ikke helt afdækket årsagerne, men opmærksomheden er i stigende grad rettet mod næringsstofferens rolle.

Dyresundhed. Den første fællesskabslovgivning om dyresundhed i forbindelse med akvakulturproduktion blev vedtaget i 1991. I dag findes der detaljeret og harmoniseret lovgivning, som omfatter dyresundhedsaspekter ved akvakulturproduktionen. Primærlovgivningen inkluderer betingelser for afsætning af akvakulturdyr og

⁷ EFT L 6 af 10.01.2002.

⁸ EFT L 321 af 06.12.2001.

⁹ EFT L 125 af 23.05.1996.

-produkter¹⁰, foranstaltninger til bekæmpelse af visse fiskesygdomme¹¹ og af visse sygdomme hos toskallede bløddyr¹². Lovgivningen er imidlertid specifikt rettet mod sektorens situation i slutningen af 1980'erne og i starten af 1990'erne, så den bør ajourføres og tilpasses de nuværende produktions- og markedsvilkår.

Fiskelus. Fiskelus udgør et særligt veterinært problem i forbindelse med lakseopdræt. Disse parasitter yngler på opdrættede laks, og unge vildfisk af vandrende arter (primært havørred) kan blive stærkt inficeret under vandringen gennem flodmundinger. Reduktionen i bestanden af vildlaks er også knyttet til andre faktorer, men en stadig stigende mængde videnskabelige data fastslår, at der er en direkte forbindelse mellem antallet af vildfisk, der er inficeret af fiskelus, og forekomsten af bure i samme flodmunding.

Sygdomsbekæmpelse inden for akvakulturindustrien bør snarere fokusere på forebyggelse (gode forvaltningsmetoder, vacciner osv.) end på helbredelse, men det er nødvendigt at anvende veterinærlægemidler under visse omstændigheder. Da der kun gives tilladelse til at markedsføre et veterinærlægemiddel efter en fuld evaluering af produktets kvalitet, effektivitet og sikkerhed¹³, begrænser den store investering, som er nødvendig for at udvikle nye veterinærlægemidler, udbuddet af sådanne produkter for visse dyrearter eller sygdomme¹⁴.

Løsning af problemet med miljøpåvirkninger

Det er vigtigt, at enhver udvikling af akvakulturindustrien resulterer i et produkt, som ikke kun er acceptabelt for forbrugerne med hensyn til pris, kvalitet og sikkerhed, men også med hensyn til miljøomkostninger. Akvakulturindustrien anklages for at fremkalde negative miljøpåvirkninger, selv om mange af disse påvirkninger mangler at blive videnskabeligt underbygget. Der bør træffes foranstaltninger med henblik på at forhindre miljøskader. EU er kontraherende part i FN's konvention om biologisk mangfoldighed¹⁵ og har tilsluttet sig FAO's adfærdskodeks for ansvarligt fiskeri¹⁶, og det er indlysende, at Fællesskabets strategi for udvikling af akvakulturindustrien bør harmonere med strategierne for miljøbeskyttelse¹⁷.

Eutrofiering. Virkningen af kvælstof- og fosforfrigivelser fra fækalier fra opdrættede dyr eller fra uspist foder på de enkelte brug spiller generelt kun en mindre rolle i sammenligning med den regionale tilførsel af næringsstoffer på åbent vand, men kan være betydelig på brugets område og i de umiddelbare omgivelser. Effekten på den

¹⁰ Rådets direktiv 91/67/EØF (EFT L 46 af 19.02.1991) som senest ændret ved direktiv 98/45/EF (EFT L 189 af 03.07.1998).

¹¹ Rådets direktiv 93/53/EF (EFT L 175 af 19.07.1993) som senest ændret ved Kommissionens beslutning 2001/288/EF (EFT L 99 af 10.04.2001).

¹² Rådets direktiv 95/70/EF (EFT L 332 af 30.12.1995) som senest ændret ved Kommissionens beslutning 2001/293/EF (EFT L 100 af 11.04.2001).

¹³ På basis af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/82/EF af 6. november 2001 om oprettelse af en fællesskabskodeks for veterinærlægemidler (EFT L 311 af 28.11.2001, s. 1).

¹⁴ Meddelelse fra Kommissionen af 5. december 2000, KOM(2000) 806 endelig.

¹⁵ FN's konvention om biologisk mangfoldighed vedtaget den 5. juni 1992; den trådte i kraft den 29. december 1993.

¹⁶ FN's Organisation for Ernæring og Landbrug, 1995.

¹⁷ Navnlig EU-strategien for bæredygtig udvikling (KOM(2001) 264 endelig), handlingsplanen for biodiversitet: fiskeri (KOM(2001) 162 endelig, bind IV) og Kommissionens meddelelse om det sjette miljøhandlingsprogram for Det Europæiske Fællesskab (KOM (2001) 31 endelig).

biologiske mangfoldighed afhænger af antallet og størrelsen af brugene og disses beliggenhed. I områder med talrige brug udgør næringsstofberigelse og risikoen for eutrofiering et alvorligt problem.

Opdræt af vildfisk. Efterspørgslen efter ungfisk af vild oprindelse, som skyldes udviklingen af åle- og tunopdræt, kan skade bestanden af disse arter, der allerede er stærkt overfisket.

Undslupne fisk, fremmede arter og GMO'er. Undslupne fisk, som blandes med oprindeligt hjemmehørende populationer, kan medføre skader på lang sigt ved tab af genetisk mangfoldighed. Indførelsen af fremmede arter kan true den biologiske mangfoldighed, hvis de udsatte eller undslupne fremmede arter slår rod i det nye miljø. Den potentielle forsætlige udsættelse af transgene fisk uden indeslutningsforanstaltninger skaber bekymring i befolkningen for skader på miljøet. Indførelsen af nye arter kan også betyde, at der introduceres sygdomme for såvel opdrættede som vilde bestande.

Positive virkninger af ekstensivt opdræt. En bæredygtig akvakulturindustri kan på mange måder bidrage til at forbedre beskyttelsen og genoprettelsen af miljøet. Ekstensive systemer er en særdeles god metode til udnyttelse af vandområdernes naturressourcer. Ekstensivt opdræt tjener således på umærket vis til at forene økonomisk aktivitet og bevarelse/udvikling af vådområder. Uheldigvis udgør afhængigheden af naturprocesser også en grænse for systemernes produktivitet, hvilket betyder, at de er svært forenelige med en intens økonomisk aktivitet.

Genudsætning. Mange bestande af ferskvandsfisk ville være blevet væsentligt reduceret eller ville være forsvundet fra deres naturlige levesteder som et resultat af menneskelige aktiviteter, hvis ikke det var fordi, der var sket en genudsætning med fisk fra udklækningsanstalter. I visse tilfælde har man iværksat "økologisk" genudsætning af arter, der er uddøde i et område, som det er tilfældet med stør.

Prædation fra beskyttede arter. Akvakulturbrug kan lide under prædation fra beskyttede vilde arter af fugle og pattedyr. Prædation kan i væsentlig grad forringe en akvakulturvirksomheds rentabilitet, og prædatorbekæmpelse er vanskelig, specielt i store ekstensive damme eller laguner. Skræmmeanordninger har en tvivlsom effekt, fordi dyr hurtigt vænner sig til dem. Hvad skarve angår, består den eneste beskyttelse for fiskeri og akvakulturaktiviteter formentlig i vildtpleje af den stadig voksende vilde population.

Fremme af forskningen

Der er en udvikling i gang i retning af større virksomheder, og der er derfor en tendens i retning af virksomhedsstyret forskning. Omkostningerne ved FoU-aktiviteter spiller imidlertid en stor rolle, da de mange akvakulturbranchers nuværende finansielle vanskeligheder hindrer private virksomheder i at investere tilstrækkelige ressourcer i FoU. Der er også behov for mere forskning i medicinalvarer. Medicinalvarevirksomhederne er imidlertid ikke altid interesseret, da markedet er lille og akvakultursektorens størrelse begrænset.

3. MÅL

- Skabelse af sikker beskæftigelse på lang sigt, specielt i fiskeriafhængige områder
- Forbrugerne skal garanteres et udbud af produkter, som er sunde, sikre og af god kvalitet, og høje normer for dyresundhed og -velfærd skal fremmes
- Sikring af en miljømæssig sund industri

Fællesskabets strategi for bæredygtig udvikling af europæisk akvakulturindustri sigter mod at skabe de bedst mulige betingelser, som vil sætte akvakulturproducenterne i stand til at tilbyde et sundt produkt i de mængder, som markedet kræver, uden samtidig at ødelægge miljøet. Strategiens succes afhænger af et samarbejde mellem alle sektorens aktører: hovedsagelig nationale og lokale offentlige forvaltninger, men også erhvervet og repræsentanter for de øvrige berørte parter som f.eks. forbrugere. I den resterende del af dette dokument beskrives de nødvendige aktioner og det egnede niveau for gennemførelsen af disse.

Skabelse af sikker beskæftigelse på lang sigt, navnlig i fiskeriafhængige områder

Det første ambitiøse mål er at **øge beskæftigelsen i akvakultursektoren med mellem 8.000 og 10.000 fuldtidsjob** i perioden 2003-2008. Dette vil hovedsagelig ske i fiskeriafhængige områder gennem udvikling af opdræt af bløddyr og burodræt og vil give arbejdstagere, der mister deres job i fangstsektoren, mulighed for beskæftigelse. Realiseringen af dette mål vil afhænge af fire delmål:

- a) **Forøgelse af den årlige produktionsvækstrate i EU's akvakultursektor til 4%**. Der bør navnlig lægges vægt på væksten i bløddyrsektoren, opdræt af nye arter, "økologisk" produktion og miljøcertificeret produktion.
- b) **Løsning af konflikterne omkring arealudnyttelsen**, som i øjeblikket hæmmer akvakulturindustriens udvikling i visse områder.
- c) **Fremme af markedsudviklingen**. Der er her behov for udvidelse af afsætningsmulighederne, åbning af nye markeder, integrering af produktion og salg, stimulering af efterspørgslen ved satsning på kvalitet og afsætningsfremmende strategier samt tidstro indsamling og analyse af produktions- og markedsdata.
- d) **Forbedring af styringen** i akvakultursektoren.

Sikring af forbrugernes adgang til produkter, som er sunde, sikre og af god kvalitet samt fremme af høje normer for dyresundhed og -velfærd

Forbrugerne bør fortsat kunne drage fordel af den positive virkning, forbruget af fisk og skaldyr har for helbredet. Det er afgørende vigtigt **at tilbyde den størst mulige forbrugerbeskyttelse, hvad angår produktsikkerhed og -kvalitet** og at mindske incidensen af sygdomme hos opdrættede dyr og hindre overførsel af sygdomme til og fra vildbestandene. Af andre spørgsmål, som bør behandles i denne sammenhæng, kan nævnes opdrættede fisks velfærd og risiciene i forbindelse med opblomstring af giftige alger.

Sikring af en miljømæssig sund industri

Det er vigtigt at **mindske akvakulturindustriens negative miljøvirkninger** ved at udvikle et sæt normer og/eller frivillige aftaler, som hindrer miljøskader. Omvendt bør man anerkende og fremme de positive virkninger, udviklingen af akvakulturindustrien har for miljøet på visse punkter, bl.a. gennem offentlige finansielle incitamenter.

Endelig omfatter den generelle målsætning om at **udvide knowhow inden for erhvervet** alle opdrætsaspekter og er af vital betydning for akvakulturindustrien, som det er tilfældet med enhver moderne erhvervsaktivitet. Det er vigtigt at fremme forskning og teknologisk udvikling yderligere, samtidig med at man udvider mulighederne for offentlig finansiering af disse aktiviteter og fremmer det private initiativ på disse områder.

4. FORESLÅET INDSATS

4.1. Forøgelse af produktionen

• Omlægning af prioriteterne for offentlig støtte gennem FIUF• Fremme af forskningen vedrørende nye arter og sorter samt alternative proteinkilder til fiskefoder.• Fastlæggelse af specifikke fælles definitioner og normer for økologisk og "miljøvenlig" akvakultur

Offentlig støtte. Det foreskrives klart i forordning (EØF) nr. 2792/99, at en vækst i produktionen, som risikerer at forstyrre markedet, ikke bør fremmes. Kommissionen foreslår derfor, at de offentlige myndigheders intervention til fordel for akvakultursektoren omlægges, således at man snarere støtter moderniseringen af eksisterende brug samt diversificering end øger produktionskapaciteten for arter, hvor markedet er tæt på at være mættet. Der bør iværksættes initiativer inden for uddannelse, overvågning, forskning og udvikling samt rene opdrætsteknologier. Man bør støtte forbedringen af traditionelle akvakulturaktiviteter som f.eks. opdræt af bløddyr, som er vigtige for opretholdelsen af den sociale og arbejdsmarkedsmæssige samt miljømæssige struktur i specifikke områder.

Nye arter. Kommissionen er af den opfattelse, at der bør gives førsteprioritet til forskning i artsdiversificering, både hvad angår fisk og bløddyr. Udvalgte nye arter bør nødvendigvis imødekomme kundernes ønsker i overensstemmelse med nye markedstendenser. Indsatsen bør om muligt rettes mod arter som f.eks. tang, bløddyr og planteædende fisk, som er i stand til at udnytte primærproduktionen mere effektivt. En anden prioritet er indførelsen af effektive programmer for genetiske forbedringer under anvendelse af selektiv avl, da dette vil medføre betydelige produktivetsgevinster. Introduktionen af nye arter bør gennemføres på en sådan måde, at man undgår at indføre sygdomme.

Økologisk og "miljøvenlig" akvakultur. I Rådets forordning (EØF) nr. 2092/91¹⁸ fastsættes en EF-forskriftsramme for produktion, mærkning og kontrol for økologisk opdræt. Kommissionen ønsker i producenternes og købernes interesse at indføre normer for økologisk akvakultur i forordningen. Visse former for akvakultur, som er særlig gavnlige for beskyttelse og genopretning af miljøet, bør således kunne modtage en særlig hjælp, bl.a. til udvikling af mærker (se afsnit 4.8.).

Akvakulturfoder. Efter Kommissions opfattelse bør der gives førsteprioritet til forskning med henblik på at finde alternative proteinkilder til fiskefoder med det formål at muliggøre videreudvikling af opdræt af kødædende fisk og samtidig sikre et bæredygtigt industrifiskeri.

Foder, som anvendes til akvakultur, må ikke udgøre en risiko for menneskers sundhed, dyresundhed eller miljø. EF-lovgivningen vil derfor fortsat være baseret på lister over stoffer, som må eller ikke må benyttes i dyrefoder. De vilkår, hvorunder foderstoffer fremstilles, skal være således, at der er garanti for slutproduktets sikkerhed. Kommissionen vil inden længe fremlægge et forslag om foderhygiejne, som også vil omfatte akvakulturfoder. Tilsætningsstoffer til foder skal desuden underkastes tilladelse og overvågning i henhold til fællesskabslovgivningen. Denne liste tages op til revision og ajourføres med regelmæssige mellemrum i lyset af nye videnskabelige oplysninger.

4.2. Pres på arealanvendelsen

- Udvikling af lukkede vandrecirkuleringssystemer, offshore fiskeburteknologi, offshoreflåder til bløddyropdræt og langliner
- Inkorporering af fremtidige udviklingstiltag i akvakultursektoren i integrerede zonestrategier og forvaltningsplaner

Dambrug. Kommissionen er af den opfattelse, at lukkede vandrecirkuleringssystemer bør videreudvikles for at mindske vandbehovet og flytte brugene til områder af mindre landskabsværdi. Disse systemer har allerede vist sig at fungere for et begrænset antal arter, men for mange andre er de endnu ikke omkostningseffektive på kommercielt plan. Yderligere forskning og forbedring vil formentlig kunne gøre recirkuleringssystemerne mere rentable.

Havbrug. Fiskeburene bør flyttes længere væk fra kysten, og yderligere forskning og udvikling med hensyn til offshore burteknologi bør fremmes i dette øjemed. Erfaringer fra andre sektorer, f.eks. med olieplatforme, kunne meget vel udnyttes i akvakulturudstyrsektoren og give besparelser i forbindelse med udviklingen af teknologier.

Opdræt af bløddyr. I områder med traditionelt opdræt af bløddyr er presset på arealanvendelsen ikke et større problem, men det er vanskeligt at finde arealer til nye koncessioner, fordi denne form for opdræt er stærkt sårbar over for udefra kommende forurening og kræver store arealer for at være lønsom. Teknologisk udvikling af offshoreflåder og langliner har givet positive resultater. Kommissionen mener derfor, at

¹⁸ Om økologisk produktionsmetode for landbrugsprodukter og om angivelse heraf på landbrugsprodukter og levnedsmidler, EFT L 198 af 22.07.1991.

medlemsstaterne bør lægge større vægt på FIUF-finansiering af denne teknologi, som vil hjælpe med at udvikle delsektoren, selv om teknologien er mere krævende med hensyn til startkapitalinvesteringer og driftsomkostninger.

Integreret kystzoneforvaltning (ICZM). Det, at man flytter akvakulturanlæggene længere væk fra kysten, bør ikke hindre disse i at blive betragtet som kystområdeaktiviteter med samme rettigheder som andre menneskelige aktiviteter. Videreudviklingen af akvakultursektoren bør baseres på integrerede zonestrategier og forvaltningsplaner, hvor akvakulturaktiviteterne ansues i relation til alle andre eksisterende og potentielle aktiviteter, og hvor der tages hensyn til deres samlede indvirkning på miljøet.

Kommissionen har forelagt Rådet og Europa-Parlamentet en europæisk strategi for ICZM¹⁹, hvorefter Europa-Parlamentet og Rådet har vedtaget en EU-henstilling om ICZM²⁰. Det er meningen, at strategien skal føre til en bedre kystzoneforvaltning. I henhold til henstillingen skal akvakultursektoren høre til de sektorer og områder, som opmærksomheden rettes mod i de kommende nationale ICZM-strategier. Den tilgang, der er fastlagt i strategien og i henstillingen, kunne tjene som model for indførelse af bæredygtig udvikling i andre dele af EU's territorium (f.eks. er afstrømningsområder den bedst egnede forvaltningsenhed i indvande).

4.3. Markedsudvikling, markedsføring og information

- Øget anvendelse af officielle kvalitetsmærker
- Forbedring af erhvervets image og iværksættelse af afsætningsfremmende kampagner
- Udvikling af nye værktøjer til indsamling af statistiske data om produktion og markeder
- Udbygning af opdrætterpartnerskaber

Kvalitet. Forbrugernes tillid til produkterne afhænger i vid udstrækning af både den kundeopfattede produktkvalitet og af oplysningerne om produktet. I denne forbindelse udgør en hensigtsmæssig og veldesignet mærkning et vigtigt redskab. Akvakulturproducenterne i EU bør udnytte de fordele, EU-ordningerne for markedsføring af produkter giver, og benytte de officielle kvalitetsmærker, som findes²¹. Fællesskabet har indført logoer, der gør, at de fødevarerprodukter, som nyder godt af disse kvalitetsbeskyttelsesordninger, hurtigt kan identificeres. Der bør tilskyndes til en større anvendelse af disse. Selv om FIUF finansierer omkostningerne ved kvalitetscertificering, har indtil videre kun tre akvakulturprodukter fået tildelt et mærke.

Afsætningsfremme. Da det image, opdrættede fisk har i befolkningen, varierer stærkt fra land til land, bør der iværksættes en større oplysningsindsats. Følgelig bør betingelserne for FIUF-støtte til uspecifikke afsætningsfremmende kampagner ændres, så der er midler til rådighed på et særligt budget for tværnationale kampagner.

¹⁹ KOM(2000) 547 endelig.

²⁰ Henstilling 2002/413/EF af 30.05.2002, EFT L 148/24 af 06.06.2002.

²¹ Rådets forordning (EØF) nr. 2081/92, EFT L 208 af 24.07.1992, og Rådets forordning (EØF) nr. 2082/92, EFT L 208 af 24.07.1992.

Markedsdata. Der bør indføres mekanismer til overvågning af markedet og underretning af de berørte parter om markedsudviklingen i realtid (f.eks. fra auktioner eller data fra nedlagte brug). Kommissionen opfordrer derfor medlemsstaterne til at tilbyde FIUF-støtte til udvikling af mere sofistikerede og mere effektive informations- og kommunikationsværktøjer til formidling af kommerciel information med henblik på at sikre en hurtigere gennemførelse af salgsfremmende foranstaltninger, fastlæggelse af markedsstrategier og iværksættelse af hensigtsmæssige strukturændringer. Disse systemer må imidlertid ikke svække konkurrencen eller tilskynde til prisaftaler mellem producenterne.

Opdrætterpartnerskaber. Den vigtigste markedsføringsforanstaltning, opdrætterne bør træffe, er at udbygge kooperativer, brancheorganisationer og producentorganisationer/-foreninger. Disse udgør væsentlige værktøjer, som tjener til at hindre forstyrrelser i udbuddet og opveje manglen på stordriftsfordele på de små brug.

4.4. Uddannelse

- Tilpasning af uddannelsesprogrammerne til behovene i akvakultursektoren
- Anerkendelse af kvinders rolle
- Anerkendelse af akvakultursektorens rolle, når det gælder om at udvikle landdistrikterne og vende nedgangen i kystsamfundene

Uddannelse. Der bør gøres en særlig indsats for at forbedre uddannelsen. Uddannelse af opdrætterne spiller en vigtig rolle, navnlig i relation til miljøproblemer, da mange af disse kunne løses ved forbedringer i styringen af brugene og i driftsmetoderne. Der bør iværksættes uddannelsesprogrammer, som skærper producenterne opmærksomhed omkring bæredygtighedsspørgsmål. Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at have øje for akvakultursektorens behov, når de fastlægger deres programmer under Den Europæiske Socialfond.

Kvindernes rolle. Det vil være hensigtsmæssigt at forbedre kvaliteten og antallet af jobmuligheder for kvinder, der ofte er baseret på sæsonmæssig beskæftigelse eller aktiviteter, som kræver uddannelse på et lavt niveau, og som udløser lave lønninger. Der bør sikres en bedre anerkendelse af kvinders medvirken i forbindelse med driften af akvakulturvirksomhederne (inklusive forarbejdning, markedsføring og detailsalg). Det bør sikres, at ESF-programmerne omfatter uddannelse af kvinder, der er involveret i regnskabs- eller ledelsesaktiviteter, eller som ønsker at blive involveret i sådanne aktiviteter.

Udvikling af landdistrikter og kystområder, der skal vende nedgangen i kystsamfundene. Ved planlægningen af udviklingstiltag i landdistrikter og i kystområder bør medlemsstaterne anerkende den rolle, akvakulturindustrien spiller i den lokale økonomi med hensyn til at bevare disse distrikters og områders sociale værdier og kulturarv og holde befolkningen over de kritiske niveauer. Akvakulturindustriens rolle som løftestang for udvikling af turisme bør også anerkendes.

Medlemsstaterne bør også overveje at fremme akvakulturindustrien som et middel til at skabe beskæftigelsesmuligheder for de arbejdstagere i fiskeriet, som mister deres job. De eksisterende fællesskabsstøtteordninger kan tilpasses i dette øjemed i forbindelse med

midtvejsevalueringen 2003-2004. Kommissionen vil fremme udviklingen af akvakultursektoren i sin strategi for at afbøde de sociale, økonomiske og regionale følger af omstruktureringen af fiskeriet.

4.5. Styring

- De berørte parter bør inddrages endnu mere, end det allerede sker
- Erhvervet bør gøre større brug af selvregulering og frivillige aftaler

Inddragelse af de berørte parter. Politikker, der blot sigter mod at øge produktionen uden at ledsages af en kritisk holdning til den vedtagne strategi, kan have alvorlige konsekvenser for både det fysiske og det økonomiske miljø. Indførelsen af bredere høringer vil kræve ændringer i beslutningsprocessen. Kommissionen finder derfor, at de offentlige myndigheders og den private sektors respektive roller skal omdefineres, og at man gør styrke inddragelsen af de berørte parter (producentorganisationer, forskere, forbrugere og særlige interessegrupper) og høringsprocessen i forbindelse med politikplanlægningen.

Adfærdskodekser og kodekser for god praksis. Det er blevet hævdet, at manglen på en specifik EU-lovgivning for akvakultursektoren har ført til konkurrenceforvridninger. Selvregulering kunne imidlertid løse nogle af de problemer, som både akvakulturopdrættere og de lovgivende institutioner har været ramt af. Kommissionen opfordrer opdrætterforeningerne til at udvikle og ajourføre tværnationale adfærdskodekser²² og mere specifikt de kodekser for god praksis, som er afledt af disse. Dette vil formentlig kunne forsikre forbrugerne om, at visse negative karakteristika, som måtte være knyttet til produkterne, f.eks. hvad angår miljø og sikkerhed, ikke gælder for de produkter, der forhandles af producenter eller detailhandlere, som har tilsluttet sig kodekserne. Frivillige kodekser kan formentlig også mindske konkurrenceforvridningerne mellem producenter, forbedre akvakulturprodukternes image og øge markedsefterspørgslen.

EMAS. En særlig form for frivillig aftale, som akvakulturindustrien stadig står uden for, udgøres af fællesskabsordningen for miljøledelse og miljørevision. EMAS-forordningen²³ udvider EMAS-ordningens anvendelsesområde til alle erhvervssektorer og indfører et særligt logo. Organisationer, der er registreret under ordningen, skal vedtage en miljøpolitik, som indeholder forpligtelser både til at gennemføre løbende forbedringer, hvad angår miljøindsats og -resultater, og til at overholde al relevant miljølovgivning. Deltagelse i EMAS vil sætte en organisation i stand til at opnå markedsfordele og spare omkostninger. Kommissionen anbefaler, at akvakulturindustrien tilslutter sig EMAS-ordningen.

Man kunne også forestille sig mere specifikke mærker for en "miljøvenlig akvakulturindustri". Kommissionen vil undersøge, om det er nødvendigt at fastsætte

²² Baseret på FAO's adfærdskodeks for ansvarligt fiskeri (1995), som primært retter sig mod regeringer.

²³ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 761/2001 af 19. marts 2001 om organisationers frivillige deltagelse i en fællesskabsordning for miljøledelse og miljørevision (EMAS). EFT L 114 af 24.04.2001.

særlige bestemmelser på EU-plan, eller om sådanne mærker snarere burde udvikles af erhvervet selv på basis af kodekser for bedste praksis.

4.6. Akvakulturprodukternes sikkerhed

- Revision af fællesskabslovgivningen om fødevarerhygiejne
- Bestemmelser vedrørende restkoncentrationer af dioxiner og antibiotika
- Mere forskning vedrørende og øget bekæmpelse af opblomstring af giftige alger og sygdomme hos vanddyr
- Regelmæssig ajourføring og forenkling af lovgivningen om vanddyrs sundhed
- Ændring af lovgivningen om veterinærlægemidler

4.6.1. Den offentlige sundhed

EU-lovgivningen om fødevarerhygiejne. Forslag til omarbejdning af EF-retsforordninger om fødevarerhygiejne blev vedtaget af Kommissionen i juli 2000 og fremsendt til Rådet og Europa-Parlamentet²⁴. Forslagene er primært begrundet i behovet for at sikre høje normer for beskyttelse af forbrugernes sundhed. Iværksættelsen af HACCP-principperne (risikoanalyse og kritiske kontrolpunkter) og overholdelsen af hygiejneregler skal tjene til at opretholde denne sikkerhed. Hertil kommer, at der er truffet foranstaltninger med henblik på, at hygiejnereglerne anvendes på alle niveauer i fødekæden, fra primærproduktion til levering til den endelige forbruger. Det vil blive krævet, at opdrætterne fører registre vedrørende sundhedsbeskyttelse (foderets oprindelse, dyrenes sundhedstilstand, anvendelse af lægemidler osv.).

Dioxin. Ifølge Rådets direktiv 2001/102/EF og Rådets forordning (EF) nr. 2375/2001 skal grænseværdierne for dioxiner i foder og fødevarer tages op til revision første gang senest den 31. december 2004 på grundlag af nye oplysninger om forekomsten af dioxiner og dioxinlignende PCB, navnlig med henblik på at også dioxinlignende PCB bliver omfattet af de værdier, der fastsættes. Disse bestemmelser skal atter tages op til revision senest den 31. december 2006 med henblik på en markant nedsættelse af grænseværdierne.

Antibiotika. Fødevarerkrisen som følge af fundet af restkoncentrationer af forbudte antibiotika i importerede opdrættede rejer har resulteret i en række sikkerhedsforanstaltninger. Overvågningen af anvendelsen af antibiotika i akvakulturindustrien og af restkoncentrationer af antibiotika og andre stoffer vil blive styrket i lyset af disse konstateringer.

Opblomstring af giftige alger. Risikoen for opblomstring af giftige alger skal vurderes som et fast led i forundersøgelsen forud for etableringen af et akvakulturbrug. Hvad angår skaldyravl i risikoområder, bør der sikres en løbende overvågning af miljøet og af de opdrættede dyr (der er allerede vedtaget retsforordninger). Opblomstring af giftige alger er en af de alvorligste hindringer for fremtidigt skaldyropdræt i Europa, og der findes

²⁴ KOM(2000) 438 endelig, EFT C 365 af 19.12.2000.

desværre ingen praktiske midler til i væsentlig grad at mindske konsekvenserne af opblomstringen af giftige alger eller til præcist at forudsige algernes fremvækst. Der bør gennemføres mere forskning på dette område.

4.6.2. Dyresundhed

Veterinærlovgivningen. Der er et permanent behov for, at Kommissionen med regelmæssige mellemrum reviderer, ajourfører og forenkler Fællesskabets forskrifter om dyresundhed med hensyn til akvatiske dyr og produkter, da situationen til stadig ændrer sig, navnlig hvad angår akvakulturproduktionens mangfoldighed samt de internationale praktiske erfaringer og den videnskabelige viden.

På opdrætterplan er det vigtigt at fremme partnerskaber mellem opdrættere og udvikle gode forvaltningsmetoder, herunder forebyggende foranstaltninger for at undgå, at der indføres nye patogener, og at der spredes sygdomme til opdrættede og vilde bestande. Man bør søge at finde metoder til indførelse af nye arter uden at bringe de nuværende bestande i fare.

Fiskelus. Der er indledt et ekstensivt forskningsarbejde for at finde løsninger på dette problem, og denne indsats bør opretholdes. Der er desuden taget initiativ til fremme af forvaltningsforanstaltninger: overvågning, braklægning og koordineret behandling i tilstødende brug. Der bør også indarbejdes forvaltningsforanstaltninger til bekæmpelse af fiskelus i den planlagte omarbejdning af EU-lovgivningen vedrørende fiskesygdomme; man bør i særdeleshed undersøge behovet for udelukkelseszoner.

Veterinærlægemidler. For at tilgodese akvakulturindustriens specifikke behov har Kommissionen foreslået en række ændringer af den eksisterende lægemiddellovgivning²⁵.

4.7. Dyrevelfærd

- Initiativer til forbedring af velfærd for opdrættede fisk.

Det er en vigtig forudsætning for samfundets generelle accept af opdrætsteknologi, at de dyr, der holdes i fangenskab, har det godt. Den stående komité under den europæiske konvention om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål (Europarådet), er i øjeblikket i færd med at udarbejde en anbefaling om opdrættede fisk, og Europa-Kommissionens tjenestegrene deltager i dette arbejde. Når anbefalingen er godkendt – og hvis det er nødvendigt for dens ensartede iværksættelse – vil Kommissionen overveje at fremlægge et forslag for Rådet om specifik lovgivning om beskyttelse af opdrættede fisk i lighed med direktiv 98/58/EF²⁶ om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål. Dette kunne forbedre offentlighedens syn på intensiv akvakultur.

²⁵ KOM(2001) 404 endelig af 26.11.2001.

²⁶ Rådets direktiv 98/58/EF, EFT L 221 af 08.08.1998.

4.8. Miljøaspekter

- Begrænsning af virkningerne af udledning af gødning
- Styring af efterspørgslen efter vildfisk til opdræt
- Udvikling af instrumenter, der kan løse problemerne i forbindelse med undslupne fisk, fremmede arter og GMO'er
- Integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening
- Specifikke kriterier og retningslinjer for miljøkonsekvensvurderinger i akvakultursektoren
- Anerkendelse og styrkelse af den positive effekt fra ekstensiv avl og genudsætning
- Løsninger af problemet med prædation fra beskyttede vilde arter

Eutrofiering. Rådets direktiv 91/676/EØF²⁷ sigter mod at mindske vandforurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget, herunder også spredning eller udledning af flydende husdyrgødning. Kommissionen vil undersøge, om direktivet bør udvides, så det omfatter intensivt fiskeopdræt.

Medlemsstaterne og private virksomheder bør overveje at anvende følgende metoder til afbødning af følgerne af udvaskning af næringssalte: integrere akvakulturaktiviteterne i forvaltningen af kyst- og afstrømningsområder, placere produktionsanlæg i områder med god vandudskiftning, anvende bedre foder og fodringsteknikker samt braklægning (rotationsbraklægning af bure for at sikre en hurtigere gendannelse af bundlaget). Det er nu muligt at få udstyr til behandling af flydende gødning til landbaserede systemer, og opdrætterne kan søge om FIUF-støtte til installeringen, mens nye gødningsindsamlingsystemer under burene forventes udviklet; disse systemer vil være berettigede til FIUF-støtte. Kommissionen opfordrer medlemsstaternes ansvarlige myndigheder til at fremme udstedelsen af de offentlige tilladelser, som er nødvendige for at anvende dette udstyr. Opdrætterne bør også råde over et tilstrækkeligt antal produktionssteder for at kunne praktisere rotationsbraklægning.

Opdræt af vildfisk. Opdræt af ål og tunfisk afhænger i øjeblikket af fangst af vildfisk, fordi det endnu ikke er lykkedes at sikre en kontrolleret reproduktion i fangenskab af disse arter. Tunopdræt har i stigende grad konsekvenser for tunfiskeriet i Middelhavet og kan muligvis indvirke på fiskernes udkomme på grund af fangsten af ungfisk. Kommissionen vil tage hensyn til dette i forbindelse med de relevante initiativer inden for rammerne af fiskeriforvaltningen.

Undslupne fisk, fremmede arter og GMO'er. Kommissionen har finansieret forskning vedrørende truslen mod vildlaksebestandens mangfoldighed fra laks, som er sluppet ud fra fiskefarme, men der er behov for yderligere undersøgelser. Der er navnlig grund til at støtte den proces, som NASCO og den nordatlantiske lakseopdrætsindustri iværksatte i

²⁷ Af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget. EFT L 375 af 31.12.1991.

februar 2000 med henblik på at udstikke retningslinjer for reduktion af antallet af undslupne laks. Kommissionen vil undersøge, om sådanne retningslinjer bør gennemføres ved hjælp af obligatoriske regler, og vil muligvis udvide dem til også at gælde andre fiskearter og –sorter.

Kommissionen er af den opfattelse, at medlemsstaterne bør tilslutte sig ICES' adfærdskodeks om indførelse og overførsel af organismer i havområder²⁸ for at hindre utilsigtede indførelser. Kommissionen vil foreslå regler for indførelsen af ikke-indigene akvatiske arter, som opfylder kodeksens betingelser.

Kommissionen har finansieret en række forskningsprojekter vedrørende de potentielle risici fra transgene fisk i indeslutningsfaciliteter, som sikrer, at EU har den nødvendige ekspertise til at løse sikkerhedsproblemer. Kommissionen er imidlertid også i færd med at undersøge behovet for specifik lovgivning om transgene fisk.

Da indførelsen af nye arter til opdræt - specielt når de ikke er indigene – kan føre til introduktion af sygdomme, er det vigtigt at sikre gode og omhyggelige forvaltningsmetoder inklusive forebyggende foranstaltninger på opdrætterplan ud over eventuelle lovgivningstiltag.

Integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (IPPC). De aktiviteter, der er omfattet af Rådets direktiv 96/61/EF²⁹, er undergivet en "integreret, regelmæssigt revurderet" godkendelse, hvor der tages højde for luft-, vand- og jordforurening, affaldsforebyggelse og –bortskaffelse, energianvendelse, forebyggelse af ulykker og oprydning på anlæg. Godkendelsesvilkårene skal baseres på den bedste tilgængelige teknik (BAT). Kommissionen er i færd med at tilrettelægge en informationsudveksling om BAT, som vil udmunde i offentligt tilgængelige BAT-noter (BREF). IPPC-direktivet omfatter primært industriaktiviteter med et højt forureningspotentiale, men også intensivt husdyrdræt (grise og fjerkræ). Kommissionen vil undersøge muligheden for at udvide IPPC-direktivets anvendelsesområde til også at omfatte intensivt fiskeopdræt og udarbejde en relevant BAT-note.

Miljøkonsekvensvurdering (EIA). Der bør altid iværksættes grundige EIA-procedurer ved valg af placering af opdrætsaktiviteter, når der er tale om fiskefarme med intensivt opdræt, og disse procedurer bør afpasses efter typen og omfanget af de foreslåede aktiviteter og efter, hvor sårbart det modtagende vandområde skønnes at være. Kommissionen vil undersøge muligheden for at udvikle specifikke kriterier og retningslinjer for gennemførelsen af miljøkonsekvensvurderinger i akvakultursektoren.

Ekstensivt fiskeopdræt. Udviklingen af en miljøvenlig akvakulturindustri afhænger af offentlig støtte på grund af dens dårlige økonomiske formåen. Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at anerkende det ekstensive fiskeopdræts positive rolle, også i betragtning af dets potentiale, når det gælder turisme, fritid og naturoppdragelse.

Visse miljøaspekter i forbindelse med damme eller andre vandområder, som benyttes til akvakultur, er berettigede til EU-støtte i forbindelse med landbrug og landskabspleje

²⁸ Det Internationale Havundersøgelsesråd, 1995.

²⁹ Af 24. september 1996 om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening, EFT L 257 af 10.10.1996.

inden for rammerne af foranstaltninger til udvikling af landdistrikterne³⁰. Midtvejsevalueringen af planerne for udvikling af landdistrikterne vil give et første fingerpeg om, hvorvidt denne økonomiske støtte er effektiv. Det er også på visse betingelser muligt at fremme ekstensivt opdræt via FIUF, og denne mulighed kunne udvides. Opdrætterne bør desuden overveje at benytte oprindelsesmærker, fordi kvaliteten af ekstensivt producerede fisk afviger fra kvaliteten af intensivt opdrættede dyr af samme art. Ekstensivt opdrættede fisk kan have en kommerciel fordel.

Genudsætning. Genudsatte fisk bør stamme fra lokale avlsfisk for at undgå risikoen for et negativt genetisk samspil med vilde populationer. Medlemsstaterne bør overveje at etablere særlige fiskefarme, som støtter genudsætning i indvande.

Prædation fra beskyttede arter. Kommissionen er af den opfattelse, at de relevante offentlige myndigheder bør undersøge, hvilke metoder der egner sig til at beskytte fiskefarme mod vilde prædatorer. I henhold til artikel 9 i Rådets direktiv 79/409/EØF³¹ kan medlemsstaterne træffe foranstaltninger med henblik på at begrænse konsekvenserne af beskyttelsen af visse fuglearter for at undgå omfattende skader på fiskeri- og vandområder og beskytte flora og fauna.

4.9. Forskning

- Forøgelse af mulighederne for finansiering af forskning og teknologisk udvikling
- Kortlægning af forskningsprioriteter

Forskning i virksomhederne. Akvakultur er en selvfinansierende industriel aktivitet og forventes derfor selv at sørge for sine FoU-behov. Mange akvakulturbranchers nuværende økonomiske situation gør det imidlertid ikke muligt for private virksomheder at afholde omkostningerne i forbindelse med FoU-aktiviteter. De har derfor behov for støtte fra nationale forskningsprogrammer og generelle fællesskabsincitamenter som f.eks. finansiering af små og mellemstore virksomheders forskningsaktiviteter. Det påtænkes, at FIUF i fremtiden også skal kunne yde ekstra støtte til anvendt forskning i mindre målestok i akvakulturvirksomheder.

Koordinering. Kun specialiserede forskningsinstitutter besidder de tekniske færdigheder, som er nødvendige for at løse hovedparten af de påkrævede forskningsopgaver. Kommissionen er af den opfattelse, at forskerne bør koordinere deres aktiviteter med de respektive nationale myndigheder og virksomheder.

Det sjette rammeprogram. Der findes også klare EU-omspændende forskningsbehov til støtte for akvakulturindustrien under Fællesskabets rammeprogram. Akvakulturindustriens miljøpåvirkninger og andre samspil samt fiske- og skaldyrsrelaterede sundhedsaspekter er vigtige politikspørgsmål, som bør håndteres via forskningsfonde til støtte for Fællesskabets politikudvikling under det sjette

³⁰ Rådets forordning (EF) nr. 1257/1999 af 17. maj 1999 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL) og om ændring og ophævelse af visse forordninger, EFT L 160 af 26.06.1999.

³¹ Af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle, EFT L 103 af 25.04.1979.

rammeprogram (2002-2006)³². Desuden vil relevante aspekter vedrørende forbrugernes sundhed og produktkvalitet blive varetaget under horisontale EU-forskningsprogrammer for fødevarekvalitet og –sikkerhed.

Forskningsprioriteter. En række af de vigtigste forskningsbehov i relation til akvakultur er kortlagt i afsnit 5.4 i handlingsplanen for biodiversitet i fiskeriet. Der vil i forbindelse med det sjette rammeprogram blive skabt ekstra muligheder for at styrke forskningsprioriteterne til støtte for handlingsplanen. Andre vigtige FoU-behov er omhandlet i de foregående afsnit af denne meddelelse.

5. KONKLUSIONER

Kommissionens strategi for bæredygtig udvikling af EU's akvakulturindustri sigter mod:

- at skabe sikker beskæftigelse på lang sigt, specielt i fiskeriafhængige områder
- at garantere forbrugerne et udvalg af produkter, der er sunde, sikre og af god kvalitet og fremme høje normer for dyresundhed og -velfærd
- at sikring af en miljømæssig sund industri.

Om det skal lykkes akvakulturindustrien at skabe beskæftigelse vil afhænge af dens evne til at være rentabel og selvfinansierende. Og her kommer aspekter som produktionsudvikling, markedsføring, uddannelse og styring ind i billedet.

Produktionsudvikling er mulig i et hurtigere tempo end det, som har været gældende på det seneste, men akvakultur bør fortsat være en markedsstyret aktivitet. Der er behov for en række "strukturelle" foranstaltninger: øge antallet af opdrættede arter, ophøre med at tilskynde til etablering af ny produktionskapacitet i brancher, som allerede er tæt på markedsætning, udvikle værktøjer, der tjener til at overvåge produktion og markeder, og underrette de berørte parter, forbedre markedsføringen, kommunikationsindsatsen, de afsætningsfremmende kampagner og den uspecifikke annoncering, fremme partnerskaber mellem producenter og støtte gode forvaltningsmetoder. Disse foranstaltninger bør inkludere forebyggende tiltag, som sigter mod at undgå, at der indføres nye patogener og spredes sygdomme til opdrættede og vilde bestande. FIUF-forordningen vil blive tilpasset, så der tages højde for disse nye udfordringer og mål.

Kvalitetsaspekterne er også vigtige: EU har tilvejebragt de grundlæggende lovgivningsinstrumenter og –incitament, så det er nu op til producenterne og deres foreninger at tage over. Den spirende sektor for økologisk produktion vil bidrage til at styrke erhvervets position. Det er imidlertid nødvendigt at fastlægge en fælles definition af "økologisk akvakulturproduktion" med specifikke normer og kriterier.

En afgørende begrænsende faktor for produktionsudvikling er forekomsten af arealer og rent vand. Udviklingen af bestemte teknologier som f.eks. vandrecirkuleringssystemer, offshorebure og langliner vil gøre det muligt at mindske afhængigheden af lokale

³² Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 2002/1513/EF af 27. juni 2002 om Det Europæiske Fællesskabs sjette rammeprogram for forskning, teknologisk udvikling og demonstration som bidrag til realiseringen af det europæiske forskningsrum og til innovation (2002-2006).

ressourcer. Dette kan dog ikke løse alle problemer. Der vil være behov for integreret kystzoneforvaltning for at sikre en ordentlig integrering af akvakulturindustrien i de øvrige aktiviteter, som foregår i kystområdet.

Der er behov for uddannelse for at opretholde tilgangen af velkvalificeret teknisk og ledende personale til sektoren i fremtiden, navnlig kvinder.

De berørte parter deltager i politikplanlægningen vedrørende akvakulturaktiviteter på lokalt, nationalt og internationalt plan bør forbedres. Medlemsstaterne opfordres til at tage stilling til dette spørgsmål. Kommissionen opfordrer erhvervet til at tage initiativer med henblik på selvregulering og tilslutning til EMAS-ordningen.

For at sikre forbrugerne sunde produkter arbejder Kommissionen på det grundlæggende spørgsmål om produktsikkerhed gennem den aktuelle revision af den gældende lovgivning, de nye bestemmelser om kontrol med dioxiner og den øgede overvågning af restkoncentrationer af antibiotika. Kommissionen arbejder også på en omarbejdning af en række grundlæggende direktiver om folke- og dyresundhed og på en ajourføring af lovgivningen om veterinærlægemidler. Endvidere gennemføres der en regelmæssig ajourføring og tilpasning af lovgivningen om dyresundhed til udviklingen inden for erhvervet, de indhøstede praktiske erfaringer og den erhvervede videnskabelige viden.

Der gøres stadig flere internationale bestræbelser på at forbedre velfærden for opdrættede fisk, og Kommissionen bidrager hertil. Den vil overveje at fremsætte forslag til lovgivning, når tiden er inde.

Kommissionen vil overveje at fastsætte specifikke kriterier og retningslinjer for miljøkonsekvensvurderinger på akvakulturområdet med det formål at fremme en miljøvenlig industri. Den vil muligvis også overveje at udvide "nitratdirektivets" (91/676/EF) anvendelsesområde til også at omfatte intensivt fiskeopdræt. Desuden ville udvidelsen af IPPC-direktivets (96/61/EF) anvendelsesområde til også at dække intensivt fiskeopdræt resultere i en bedre miljøindsats og bedre miljøresultater over en bank og bidrage til at overbevise den europæiske forbruger om erhvervets miljømæssige bæredygtighed.

For at minimere andre potentielle miljørisici vil Kommissionen overveje at udarbejde regler om indeslutning af opdrættede fisk og at iværksætte regler om indførelse af ikke-indigene akvatiske arter samt undersøge behovet for specifik lovgivning om transgene fisk.

Kommissionen opfordrer de relevante nationale myndigheder til at anerkende og støtte ekstensivt akvakulturbrugs potentielle gavnlige virkninger for miljøet. Dette vil også kræve, at der træffes foranstaltninger med henblik på at beskytte det ekstensive akvakulturbrug mod prædation fra vilde arter.

Endelig bør forskningen på akvakulturområdet styrkes. Behovene for EU-omspændende forskning og udvikling med en klar forbindelse til Fællesskabets rammeprogram bør imødekommes gennem EU-ordninger for finansiering af forskningen. Forskning vedrørende industriel udvikling vil hovedsagelig blive varetaget af erhvervet selv med hjælp fra nationale programmer og generelle fællesskabsincitamenters såsom finansiering af forskning i små og mellemstore virksomheder, idet det imidlertid må påregnes, at sådanne behov i fremtiden også vil blive dækket via nationale FIUF-programmer.

BILAG

TIDSPLAN		
INDSATS	INITIATIVNIVEAU	ÅR*
Skabelse af beskæftigelse, navnlig i fiskeriafhængige områder		
<p>Yderligere fokusering af strukturstøtten på horisontale foranstaltninger og målretning af bistanden til individuelle virksomheder mod modernisering og "rene" teknologier</p> <p>Øget produktsortiment og forsyningsstabilitet</p> <p>Udvikling af informationsværktøjer for produktion og marked</p> <p>Forbedring af den offentlige støtte til nationale markedsføringskampagner</p> <p>Øget støtte til producentorganisationer og -sammenslutninger</p>	EU → ændring af FIUF-forordningen	2004
	Nationalt → ændring af FIUF-programmerne	
Harmonisering af forskrifterne vedrørende økologisk akvakultur	EU → indføjelser af specifikke bestemmelser i EU-forordning 2092/91	2003 eller 2004
Løsning af problemerne med arealanvendelsen	EU → henstilling om integreret kystzoneforvaltning	2002
	Nationalt → iværksættelse af ICZM-strategier og prioritering af hensigtsmæssige teknologier	
	Privat (med økonomisk støtte fra EU og de nationale regeringer under anvendelse af de eksisterende FoU-ordninger) → teknologisk udvikling	
Kvalitetsmærkning, forbedring af akvakulturindustriens image	Nationalt og privat → øget udnyttelse af de eksisterende muligheder	
Øget integrering af små farme og styrkelse af producentorganisationerne	Privat → øget udnyttelse af de eksisterende muligheder	
Højnelse af uddannelsesniveauet, herunder også for kvinder, navnlig vedrørende bæredygtigheds-spørgsmål	Nationalt → hensyntagen til behovene for uddannelse i akvakultursektoren i forbindelse med fastlæggelsen af programmer under Den Europæiske Socialfond	

Forbedret styring i sektoren	Nationalt → øget inddragelse af de berørte parter i politikplanlægningen på akvakulturområdet	
	Privat → udarbejdelse af adfærdskodekser/kodekser for god praksis og tilslutning til EMAS	
Forbrugerne skal garanteres produkter, der er sunde, sikre og af god kvalitet. Fremme af høje normer for dyresundhed og -velfærd		
Opretholdelse af produktsikkerheden	EU → revision af den eksisterende lovgivning og øget overvågning af restkoncentrationer af antibiotika	2002 eller 2003
Opretholdelse af dyresundheden	EU → regelmæssig ajourføring og tilpasning af dyresundhedslovgivningen til udviklingen i erhvervet, de indhøstede praktiske erfaringer og den erhvervede videnskabelige viden Ændring af lovgivningen om veterinærlægemidler	Regelmæssig 2003
	Privat → god forvaltningspraksis, inklusive hygiejnenormer og sundhedsforebyggende foranstaltninger, som garanterer en sikker og hensigtsmæssig anvendelse af antibiotika	
Beskyttelse af velfærden for opdrættede fisk	EU → eventuelt et EU-direktiv, når det er nødvendigt for en ensartet anvendelse af Europarådets anbefaling efter dens vedtagelse	Om nødvendigt
Sikring af en miljømæssig sund industri		
Opstilling af prognoser for, overvågning af og mindskelse af akvakulturindustriens miljøpåvirkning	EU → undersøgelse af muligheden for specifikke kriterier og retningslinjer for miljøkonsekvensvurdering på akvakulturområdet. Evt. udvidet anvendelsesområde for direktiv 91/676 og 96/61, så de også omfatter intensivt fiskeopdræt	2003
	Nationalt → tilskyndelse til anvendelse af afbødende foranstaltninger og øget udstedelse af licenser til anlæg (til rotationsbraklægning af bure) og byggetilladelser (til sedimentationsdamme)	
	Privat → vedtagelse af afbødende foranstaltninger	
Minimering af problemet med undslupne fisk	EU → undersøgelse af muligheden for fastsættelse af regler om indeslutning	2004
Mindskelse af risiciene i forbindelse med ikke-indigene arter	EU → forslag om regler om indførelse af nye arter	2003
Transgene fisk	EU → undersøgelse af behovet for specifik lovgivning	2003
Anerkendelse af og forøgelse af de positive virkninger af ekstensivt opdræt	EU → ændring af FIUF-forordningen	2004
	Nationalt → støtte til ekstensivt opdræt	

	Privat → mærker	
Forskning		
Kortlægning af forskningsprioriteter, som vil bidrage til bæredygtig udvikling af EU's akvakulturindustri	EU → kortlagt ved denne meddelelse	
Forbedret finansiering og deltagelse i forskningsprogrammer	EU → sjette rammeprogram	2002
	Ændring af FIUF-forordningen	2004
	Nationalt → øget koordinering af programmer	
	Privat → øget koordinering med og mellem forskningsinstitutter	

* Året, hvor indsatsen forventes endeligt gennemført.